

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi programa Kreativna Europa (2021.–2027.) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1295/2013

(COM(2018) 366 final)

(2019/C 110/17)

Izjaviteljica: **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

Suizjavitelj: **Zbigniew KOTOWSKI**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 14.6.2018. Vijeće, 21.6.2018.
Odluka Predsjedništva Odbora:	19.6.2018.
Pravni temelj:	članak 173. stavak 3. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Savjetodavno povjerenstvo za industrijske promjene (CCMI)
Datum usvajanja u CCMI-ju:	22.11.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	12.12.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	539
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	207/2/2

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi programa Kreativna Europa (2021.–2027.) (COM(2018) 366 final) i njegovih pokazatelja utvrđenih u Prilogu II. Izgradnja snažne i ujedinjene Europe mora se temeljiti na raznolikosti kulturnih korijena koje bi trebalo prenositi obrazovanjem. Nastavak tog programa trebalo bi smatrati vrlo korisnim za razvoj europske kulture i kultura pojedinačnih država članica koje su temelj našeg društva i prijelomna točka za naše demokratske vrijednosti.

1.2. EGSO je dugi niz godina promicao znatne doprinose kreativnih i kulturnih sektora i industrija u stvaranju vrijednosti i radnih mjesta, uključivosti i rasta u EU-u⁽¹⁾. Prema podacima OECD-a, u 2012. su industrije u EU-u koje se intenzivno koriste autorskim pravima⁽²⁾ ostvarile 4,2 % BDP-a i 3,2 % radnih mjesta. U skladu s člankom 2. Prijedloga uredbe (COM(2018) 366), ti sektori obuhvaćaju „arhitekturu, arhive, knjižnice i muzeje, umjetničke zanate, audiovizualni sektor (uključujući film, televiziju, videoigre i multimediju), materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu, dizajn (uključujući modni dizajn), festivale, glazbu, književnost, izvedbene umjetnosti, knjige i izdavaštvo, radio i vizualne umjetnosti”.

1.3. Imajući u vidu posebnu narav kreativnih djela i postupaka koji se ne uklapaju uvijek lako u opći okvir zakona o radu, EGSO je potpuno svjestan društvenih izazova koje treba riješiti u nekim državama članicama, a to su: poboljšanje radnih uvjeta, uklanjanje neplaćenih sati, borba protiv rodne nejednakosti, promicanje dostojanstvenog rada, bolji zdravstveni i sigurnosni uvjeti, olakšavanje mobilnosti, uključivanje osoba s invaliditetom i onih koji su isključeni, politike protiv spolnog uznemiravanja i tako dalje.

1.4. EGSO smatra da planirani proračun od 1,8 milijardi EUR nije dovoljan kako bi se ispunili ambiciozni ciljevi programa Kreativna Europa za razdoblje 2021.–2027. EGSO iz tog razloga poziva na veći proračun. To znatno ulaganje u kreativnost Europe, njezine umjetnike, stvaratelje, glazbenike, pisce, fotografe, arhitekta, izumitelje videoigara, tvorce

⁽¹⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 83., NAT/738 (SL L 440, 6.12.2018., str. 22.), SOC/590 (SL L 62, 15.2.2019., str.148.).

⁽²⁾ Temeljne industrije koje se intenzivno koriste autorskim pravima obuhvaćaju devet sektora: tisak i književnost, glazbu, operu i kazališnu produkciju, film i video, fotografiju, softver i bazu podataka, vizualnu umjetnost i grafički dizajn, oglašavanje i umjetnost, društva za kolektivno ostvarivanje autorskih prava.

filmova itd., pomoći će EU-u da se na nacionalnoj razini i unutar međunarodnih organizacija uspješno natječe s velikim zemljama koje namjenski provode strategije „meke sile” (SAD, Japan, Južna Koreja). Ta sredstva EU-a trebala bi biti dopunjena nacionalnim i regionalnim javnim financiranjem. Posebni porezni poticaji također bi mogli privući aktivnosti filantropije (na primjer obnovu baštine) i olakšati skupno financiranje za stvaranje novih poslovnih modela.

1.5. EGSO također smatra da je potrebno ulagati u pravne i tehničke alate radi učinkovitije borbe protiv svih oblika promicanja nasilja i diskriminacije, posebno u proizvodnji internetskih videoigara za djecu i mlade.

1.6. EGSO podupire uključivanje kreativne i kulturne dimenzije u vanjsku politiku EU-a (trgovinska politika, međunarodni odnosi itd.)⁽³⁾.

1.7. Ta dosad nezabilježena financijska ulaganja trebala bi postići trima kanalima:

- većim proračunom za program Kreativna Europa u iznosu od 1 930 000 EUR umjesto 1 850 000 EUR za razdoblje 2021.–2027., koji će obuhvaćati dodatno financiranje od 80 milijuna EUR za MEĐUSEKTORSKI potprogram kojim će se omogućiti ostvarivanje dodatnih projekata za uzajamno obogaćivanje između kulturnih i kreativnih industrija (KKI) (glazba, moda, dizajn, umjetnost, izdavaštvo, film itd.) i između KKI-ja i drugih industrija, te više financijskih sredstava za više osposobljavanja u području medija u kontekstu nedavnog dovođenja u pitanje pluralizma medija u EU-u;
- financijskom potporom za kulturu i stvaralaštvo u širokom rasponu programa EU-a „kako bi se poboljšao proces uključivanja kulture u druge sektorske politike, što bi dovelo do uzajamne koristi za kulturu i dotični sektor”⁽⁴⁾: Obzor 2020., Europski socijalni fond, Digitalna Europa, Kohezijski fond, Erasmus;
- kontinuiranom potporom za instrument financijskog jamstva namijenjen „kreativnim i kulturnim industrijama” radi osiguravanja jamstava i, prema potrebi, vlasničkog kapitala za potporu MSP-ovima i novoosnovanim poduzećima.

1.8 Ta obnovljena težnja za kulturnijom i kreativnijom Europom ujedno će pogodovati raznim sektorima i industrijskim vrijednosnim lancima EU-a, kao što su tekstil, odjeća, koža, namještaj, keramika, igračke, turizam, umjetnost i obrt, zatim automobili, izgradnja, zdravlje i dobrobit, zelena energija itd., i to zahvaljujući integraciji kreativnosti, dizajna i najsuvremenijih tehnologija. U Europi postoji mnogo primjera uspješnog prelaska nekih industrijskih regija ili gradova prema kreativnim industrijama koje stvaraju veću dodanu vrijednost (Torino).

1.9 Mogućnosti koje pruža „digitalna revolucija” u tim industrijama s intenzivnom uporabom autorskih prava osobito su važne te treba promicati dovoljno ulaganja u opremu i softver (npr. umjetna inteligencija, lanci blokova, 3D ispis, digitalizacija arhiva) kao i u osposobljavanje.

1.10 Inovacijski potencijal tih industrija je neograničen jer se uglavnom oslanjaju na individualnu kreativnost, vještine i maštu. Zbog toga bi kulturne i kreativne industrije (KKI) trebale imati poseban proračun u okviru programa „Obzor 2020.” (najmanje 3 milijarde EUR, što je malo manje od njihova udjela u BDP-u EU-a (4,2 %)).

1.11 Na američkom tržištu provode se velike operacije spajanja koje će imati utjecaja na KKI EU-a. EGSO u tom kontekstu traži od Europske komisije da otvori natječaj za izradu poslovnog obavještajnog izvješća o glavnim gospodarskim i tehnološkim trendovima u SAD-u koji utječu na medije, filmsku industriju i audiovizualni sektor i njihovim vjerojatnim posljedicama na istovjetne subjekte u EU-u u području proizvodnje, potrošnje i distribucije koje bi trebalo dostaviti 2019. godine.

⁽³⁾ „Ususret Strategiji EU-a za međunarodne kulturne odnose”, JOIN (20160) 29 final.

⁽⁴⁾ Citirano iz dokumenta za raspravu bugarskog predsjedništva: *The way ahead: long term vision for the contribution of culture to the EU after 2020* („Daljnji koraci: dugoročna vizija doprinosa kulture EU-u nakon 2020.”), 27. travnja 2018.

1.12 S obzirom na činjenicu da bi EU 27 mogao imati značajne koristi od neprekinutog dijaloga s Ujedinjenom Kraljevinom koja je ključni akter u tim industrijama, EGSO traži od Europske komisije da podrži sve bilateralne dijaloge između vlada i mreža kojima bi se mogao utrti put bilateralnom sporazumu radi provedbe ambicioznih bilateralnih programa u okviru programa Kreativna Europa za razdoblje 2021.–2027. Slični bilateralni sporazumi već su sklopljeni u razdoblju 2014.–2020. i to s trećim zemljama kao što su Gruzija, Srbija i Ukrajina.

2. Opće napomene

2.1. Nova razina ambicije

2.2. Prijedlog uredbe (COM(2018) 366) temelji se na članku 3. Ugovora o Europskoj uniji u kojemu se navodi da je cilj Europske unije „promicanje mira, njezinih vrijednosti i dobrobiti njezinih naroda” te da „ona poštuje svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost te osigurava očuvanje i unapređenje kulturnog nasljeđa Europe”. No postoji jasan dojam da je broj izazova veći, osobito konkurencija internetskih platformi i tražilica, koncentracija sektora oko ograničenog broja velikih aktera i sve veća prisutnost „dezinformacija”.

2.3. Europska komisija tim novim programom želi gospodarskim subjektima ponuditi mogućnosti za razvoj tehnološki i umjetnički inovativnih europskih prekograničnih inicijativa za razmjenu, zajedničko stvaranje, koprodukciju i distribuciju europskih djela. Svrha je također osnažiti položaj aktera iz EU-a na tržištima EU-a te na svjetskim tržištima. Primjeri najboljih praksi u tom području mogu se pronaći u aktivnostima fonda Vijeća Europe „Eurimages”.

2.4. Veći proračun koji i dalje nije dostatan

2.4.1. Predloženi proračun od 1,85 milijardi EUR za 27 država članica veći je od trenutnog, no predstavlja samo 1/1 000 ukupnog višegodišnjeg financijskog okvira EU-a za razdoblje 2021.–2027. koji iznosi 1 135 milijardi EUR.

2.5. Proračun koji je predložila Europska komisija podijeljen je u tri dijela:

- za potprogram KULTURA namijenjeno je 609 milijuna EUR (33 % ukupnog proračuna u odnosu na 31 % ukupnog proračuna za program Kreativna Europa za razdoblje 2014.–2020.);
- za potprogram MEDIA namijenjeno je 1 081 milijuna EUR (58 % ukupnog proračuna u odnosu na 56 % ukupnog proračuna za program Kreativna Europa za razdoblje 2014.–2020.);
- za MEĐUSEKTORSKI potprogram namijenjeno je 160 milijuna EUR (9 % ukupnog proračuna u odnosu na 13 % ukupnog proračuna za program Kreativna Europa za razdoblje 2014. – 2020).

2.5.1. EGSO traži dodatni proračun od 80 milijuna EUR za MEĐUSEKTORSKI potprogram kojim će se doprinijeti ostvarivanju punog potencijala projekata za uzajamno obogaćivanje ⁽⁵⁾ (digitalno gospodarstvo, turizam, umjetnost, luksuz, kultura, digitalni tisak...) i iznalaženju više praktičnih odgovora u području medijske pismenosti.

2.5.2 Cilj da se potpora pruža prioritarnim projektima kojima se cilja na širu publiku prikladan je za audiovizualni sektor (potprogram MEDIA), ali ne i za sve kulturne aktivnosti, osobito u ruralnim područjima. Socijalna kohezija i socijalna uključenost u središtu su europskog projekta.

2.6 Slučaj Brexita u kontekstu stvaralaštva i kulture

2.6.1. Ovaj novi program provodit će se na razini 27 država članica EU-a nakon povlačenja UK-a, jedne od država članica u kojima kreativne i kulturne industrije imaju ključnu ulogu (90 milijardi funti u 2016., 2 milijuna zaposlenih). EGSO smatra da je za dinamiku programa „Kreativna Europa” od ključne važnosti održavanje snažnih kulturnih odnosa s Ujedinjenom Kraljevinom i poticanje, kada je to moguće i potrebno, bilateralne suradnje. Na temelju članka 8. Prijedloga uredbe i u skladu s revidiranom Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama trebalo bi težiti sklapanju posebnog i prilagođenog bilateralnog sporazuma s Ujedinjenom Kraljevinom kako bi se nastavilo s djelovanjem i programima.

⁽⁵⁾ Vidjeti točku 4.6. mišljenja EGSO-a SL C 13, 15.1.2016., str. 83.

2.7. *Iskustva stečena u prethodnom programu Kreativna Europa za razdoblje 2014.–2020.*

2.7.1. U raznim studijama procjene koje je zatražila Europska komisija utvrđena su sljedeća glavna ograničenja:

- nedostatni proračuni imali su znatan utjecaj na razini EU-a ili na sektorskoj razini;
- financiranje za potprogram MEDIA suviše je rascjepkano;
- pristup programima i financijskim sredstvima EU-a i administrativno izvješćivanje o njima suviše su složeni, osobito za MSP-ove i pojedince te za one koji prvi put podnose zahtjev;
- neravnomjerna raspodjela sredstava prema državama članicama.

2.7.2. Na savjetovanju koje je 6. listopada 2016. u Parizu organizirala Sylvia Costa, predsjednica Povjerenstva za kulturu i obrazovanje, dionici su utvrdili druge konkretne probleme:

- stopa uspješnosti poziva za podnošenje prijedloga za potprogram KULTURA, koja iznosi 11 %, suviše je niska;
- najdulji rok od 2 godine za književno prevođenje prekratak je;
- broj trećih zemalja koje se mogu uključiti u neke projekte suviše je ograničen;
- trebalo bi promicati i podupirati koncept „eksperimentiranja”, kao i koncept „inovacija”.

Kako bi se te primjedbe uzele u obzir, Europska komisija predlaže određena pojednostavljena za razdoblje 2021.–2027.:

- veća fleksibilnost radi prilagodbe programa nepredviđenim okolnostima;
- veći broj okvirnih sporazuma o partnerstvu i posredovanih bespovratnih sredstava;
- više poticaja za nagrađivanje rezultata povezanih s kapacitetom za dopiranje do šire publike;
- sustavna upotreba e-obrazaca i e-izvješća te blaži zahtjevi u pogledu izvješćivanja.

2.8. *Potprogram Kultura*

2.8.1. Ukupnim proračunom od 609 milijuna EUR osigurat će se potpora za prekogranični optjecaj djela i mobilnost kreativnih subjekata, poticanje partnerstava, mreža i platformi kojima je cilj dopiranje do šire publike u Europi i šire za europske kulturne i kreativne subjekte i djela te promicanje europskog identiteta, baštine i vrijednosti s pomoću kulturne osviještenosti, umjetničkog obrazovanja i kreativnosti u obrazovanju. Podupirat će se i posebne mjere EU-a kao što su Europske prijestolnice kulture, kulturne nagrade EU-a i Oznaka europske baštine. Još jedan prioritet jest promicanje međunarodne izgradnje kapaciteta kako bi se europskim kulturnim i kreativnim sektorima omogućilo da budu aktivni na međunarodnoj razini.

EGSO bi u predloženu Uredbu želio dodati stavak o folklornoj i „amaterskoj” kreativnosti jer se baš takvim oblikom kreativnosti postavio temelj za razvoj i širenje autentičnog humanističkog i umjetničkog senzibiliteta.

2.9. *Potprogram Media*

2.9.1. Ovaj program obuhvaća audiovizualne medije, filmsku industriju i videoigre te raspolaže s ukupnim proračunom od 1 081 000 EUR. Povezan je s nekim posebnim zakonodavnim instrumentima: revidiranjem okvira o autorskom pravu i revidiranom Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama.

2.9.2. Direktivu o autorskim pravima (COM (2016) 593 final) usvojio je Europski parlament (12. rujna 2018.) u prvom čitanju.

Ovaj prijedlog ima tri glavna cilja: (a) poboljšati pristup sadržaju na internetu i prekogranični pristup za televizijske i radijske programe na platformama za video na zahtjev; (b) uskladiti i modernizirati izuzeća od autorskog prava u pravu EU-a u području podučavanja, istraživanja i očuvanja kulturne baštine; (c) uspostaviti dobro funkcioniranje tržišta za autorsko pravo za izdavače informativnih publikacija, autore i izvođače koji proizvode sadržaj za internetske platforme.

2.9.3. Posljednje naveden glavni cilj obuhvaća nekoliko ciljeva: pružiti dodatne mogućnosti za promicanje europskih djela unutar (najmanje 30 % djela iz EU-a na internetskim videoplatformama) i izvan EU-a, poticati suradnju u okviru vrijednosnog lanca od ranih faza proizvodnje do distribucije i izlaganja te poboljšati razinu zaštite djece i potrošača.

2.9.4. Proračunom od 1 081 000 EUR koji je namijenjen za europski audiovizualni sektor, uključujući filmsku industriju, TV i videoigre, nastoje se ostvariti sljedeći ciljevi: (a) poticanje suradnje i inovacija u proizvodnji audiovizualnih djela u EU-u; (b) poboljšanje kazališne i internetske distribucije preko granica; (c) podupiranje međunarodnog utjecaja audiovizualnih djela u EU-u boljim međunarodnim promicanjem i distribucijom europskih djela i inovativnog pripovijedanja, uključujući virtualnu stvarnost.

2.10. Međusektorski potprogram

2.10.1. Za podupiranje stvaranja međusektorskih projekata kreativnih i kulturnih aktera (u području glazbe, medija, književnosti, umjetnosti itd.) planira se ukupan proračun od 160 milijuna EUR kako bi se uredima za program Kreativna Europa pomoglo da promiču program u svojoj zemlji te radi poticanja „slobodnog, raznolikog i pluralističkog medijskog okruženja, kvalitetnog novinarstva i medijske pismenosti” (COM (2018) 366 final, članak 6. točka (c)).

2.10.2. Taj posljednji cilj EGSO smatra ključnim: 2017. godine nekoliko je država članica pokazalo zaostajanje u području slobode medija. U tom kontekstu, EGSO traži dodatna financijska sredstva radi pružanja potpore promicanju slobode izražavanja i raznolikog i pluralističkog medijskog okruženja te promicanja visokokvalitetnih medijskih standarda u pogledu sadržaja i programa medijske pismenosti kako bi se omogućilo da građani kritički rasuđuju o medijima.

3. Posebne napomene

3.1. Autorsko pravo u digitalno doba

3.1.1. Studija OECD-a iz 2015. o „autorskom pravu u digitalno doba” potvrđuje da se vode intenzivne pravne i javne rasprave o načinima i sredstvima za prilagodbu nacionalnih okvira o autorskom pravu internetskoj revoluciji.

Glavna pitanja o kojima se raspravlja jesu sljedeća: (a) opseg autorskog prava; (b) djela siročadi; (c) izuzeća i ograničenja u pogledu autorskog prava; (d) registracija autorskog prava; (e) ostvarivanje autorskog prava.

3.1.2. EGSO bi želio stati u obranu novog srodnog autorskog prava za izdavače u pogledu digitalne uporabe njihovih informativnih publikacija kako je predloženo u članku 11. Prijedloga direktive o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, zaštite sadržaja internetskim uslugama kako je predloženo u članku 13., mehanizma za prilagodbu ugovora (članak 15.) i mehanizma rješavanja sporova (članak 16.).

3.2. Žestoka konkurencija na međunarodnoj razini koja bi trebala rezultirati jasnom strategijom EU-a za KKI kako za politike u području jedinstvenog tržišta tako i za one izvan njega (međunarodni program za kulturu, kulturna diplomacija, trgovinska politika).

3.2.1. Američka poduzeća kao što su Apple, s programom iTunes, koji je od 2010. najveća internetska trgovina glazbe na svijetu, Netflix, sa 130 milijuna pretplatnika u 2017. godini, i YouTube, s 1 300 000 mjesečnih korisnika i više od 5 milijardi pregleda videa svakog dana, imaju dominantan položaj u području internetskih platformi.

3.2.2. U filmskoj industriji, na primjer, prema informativnom dokumentu Unesco-a ⁽⁶⁾ „na produkcije i koprodukcije iz SAD-a otpada 90 % filmova s najvišom gledanošću u kinima te godine [2012.]” s posve prirodnim posljedicama: „postoji jasna i gotovo neupitna prevlast engleskog jezika”.

⁽⁶⁾ *Diversity and the film industry: An analysis of the 2014 UIS Survey on Feature Film Statistics* („Raznolikost i filmska industrija: analiza istraživanja UIS-a iz 2014. o statistici u pogledu igranih filmova”), ožujak 2016.

3.2.3 U posljednje vrijeme provode se velika spajanja u SAD-u, što potvrđuje da se u području proizvodnje, distribucije i potrošnje audiovizualnog sadržaja događaju znatne promjene. Kakav će biti utjecaj tih velikih promjena u SAD-u na audiovizualni sektor EU-a, koji je i dalje rascjepkan, koji se u manjoj mjeri financira javnim sredstvima i koji ima stalno nisku razinu prekogranične difuzije zbog ograničenog proračuna i jezičnih prepreka? Neovisna studija s kvantitativnim i kvalitativnim podacima bit će od velike pomoći.

Druge velike države kao što su Kina, Japan, Indija i Kanada uvele su učinkovite i dugoročne poticajne politike kojima se iznutra i izvana podupiru resursi koji su dio njihove „meke sile”; EU bi trebao učiniti isto.

3.3. *Diversifikacija i modernizacija poslovnih modela*

3.3.1. Trebalo bi poticati da se inovativni poslovni modeli za industrije u EU-u koje se intenzivno koriste autorskim pravima razvijaju u tri smjera:

- a) korištenje svih digitalnih alata (umjetna inteligencija, lanci blokova, velike količine podataka, 3D ispis itd.) kao prilika za obogaćivanje sadržaja kulturnih dobara i usluga i načina na koji su dostupni potrošačima;
- b) mogućnosti povezane s poboljšanom prenosivosti sadržaja u prekograničnim projektima;
- c) traženje novih načina stvaranja prihoda (pretplate, plaćanje po pregledu i tako dalje) ne isključujući pritom osjetljive skupine potrošača.

3.3.2. „učinak prelijevanja” između KKI-ja i nekoliko gospodarskih sektora koji integriraju „kulturnu i kreativnu komponentu” dokazan je u brojnim studijama. Na sučelju između KKI-ja i digitalnih tehnologija nalazi se snažan izvor napretka i postupnih inovacija.

3.3.3. Naravno, određene kulturne aktivnosti, koje imaju koristi od javnog ili privatnog financiranja, ne smiju se oslanjati isključivo na ostvarivanje dobiti. Novi program trebao bi obuhvatiti i aktivnosti „koje nisu usmjerene na tržište”.

3.4. *Pristup financiranju*

3.4.1. Europski fond za strateška ulaganja pokrenuo je u lipnju 2016. novi instrument za jamstva kako bi se pogodovalo mikropoduzećima te MSP-ovima u KKI-ju kojima su zajmovi teško dostupni u njihovim zemljama. Za taj novi mehanizam planiran je početni iznos od 121 milijun EUR te se očekuje da će se njime omogućiti 600 milijuna EUR u zajmovima i ostalim financijskim proizvodima.

3.4.2. Nakon sporog početka devet država članica – Španjolska, Francuska, Rumunjska, Belgija, Češka Republika, Finska, Italija, Luksemburg i Ujedinjena Kraljevina – potpisalo je sporazume s Europskim investicijskim fondom (EIF) za globalni kapacitet za moguće zajmove u vrijednosti od više od 300 milijuna EUR. Europski investicijski fond odlučio je 2017. dodati još 70 milijuna EUR. Prema izvješću EIF-a o korištenju jamstva u okviru Instrumenta za konvergenciju i konkurentnost (ožujak 2018. godine), taj je instrument iskoristilo 418 aktera u području kulture i kreativnosti u obliku zajmova u vrijednosti od ukupno 76 milijuna EUR, što znači da je zajam po subjektu u prosjeku iznosio 182 000 EUR.

3.4.3. EGSO snažno potiče nadležna tijela na nacionalnoj i regionalnoj razini, u urbanim i ruralnim područjima, da promiču taj posebni instrument kako bi se poticao rast KKI-ja i privukla ulaganja i nova poduzeća u te sektore. U njihovoj je odgovornosti izbjegavanje rastućeg jaza između „pametnih gradova” u kojima je KKI izrazito koncentriran⁽⁷⁾ i ruralnih područja.

⁽⁷⁾ 64 % kreativnih radnih mjesta nalazi se u urbanim područjima, J. Vlegels, W. Ysebaert *Creativiet, diversiteit en werkomstandigheden: een analyse van de drieënd van culturele en creative arbeid in België*, Sociologos 39, str. 241.

3.5. Socijalna pitanja

3.5.1. Podaci dostupni u nekim državama članicama ukazuju na nepravedne i nezadovoljavajuće socijalne radne uvjete: neplaćene sate, redovit prekovremeni rad, ugovore na određeno vrijeme, neželjeno skraćeno radno vrijeme, loše zdravstvene i sigurnosne uvjete, nedovoljno ulaganje u osposobljavanje, rodne razlike ⁽⁸⁾, nedostatak etničke raznolikosti, spolno uznemiravanje, niske razine socijalne zaštite, nedovoljnu mobilnost zbog dvostrukog oporezivanja i otežani pristup vizama za građane trećih zemalja.

Neke države članice uvele su socijalne zahtjeve koje KKI mora ispuniti za pristupanje financijskim sredstvima EU-a, čime se podupire europski socijalni model u skladu s ulogom koje bi javno financiranje moglo imati.

3.5.2. Trebalo bi poticati socijalni dijalog na nacionalnoj razini kako bi se pronašla odgovarajuća rješenja za poboljšanje stanja. Na razini EU-a nužno je više neovisnih istraživanja o radnim uvjetima u KKI-ju kako bi se potaknulo donošenje obnovljenih politika. Nedavna istraživanja pokazuju, na primjer, da bi kriterij „zanimanja” mogao bi biti učinkovitiji od kriterija „sektora”, jer se samo 30,7 % „kreativnih” radnih mjesta nalazi unutar sektora KKI-ja ⁽⁹⁾!

3.5.3. Klasteri i mreže

Regionalni klasteri imaju ključnu ulogu u promicanju novih modela suradnje i prekograničnih partnerstava. Novim programom treba poticati stvaranje novih regionalnih klastera i mreža za KKI, kao i plodnih partnerstava između postojećih klastera i mreža (Emilija–Romagna, Hamburg, Milano itd.) koja može potaknuti širenje i najbolje prakse.

Bruxelles, 12. prosinca 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽⁸⁾ Vidjeti Okvir za djelovanje u pogledu ravnopravnosti spolova Odbora za socijalni dijalog u audiovizualnom sektoru.

⁽⁹⁾ J. Vlegels, W. Ysebaert, Sociologos 39, str. 210-241.